

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DİNLEME STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Arş. Gör. Gürkan TABAK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, gurkantabak@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmen adaylarının dinleme stillerini cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim tipi ve dinleme eğitimi dersi alma/almama değişkenleri açısından değerlendirmektir. Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi çerçevesinde tarama modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz dönemi Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 376 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Lu (2005) tarafından geliştirilen Maden ve Durukan (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Dinleme Stilleri Anketi (DSA) ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 16.0 paket programı aracılığıyla frekans ve ki-kare testi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmen adaylarının 180'i pasif dinleyici, 177'si katılımcı dinleyici, 16'sı aktif dinleyici ve 3'ü tarafsız dinleyicidir. Türkçe öğretmen adaylarının dinleme stillerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, öğretim tipine ve dinleme eğitimi dersi alma/almamaya göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinleme, Dinleme stilleri, Türkçe öğretmen adayları.

THE EVALUATION OF TURKISH TEACHER CANDIDATES' LISTENING STYLES IN TERMS OF SOME VARIABLES

Abstract

In this quantitative study, Turkish teacher candidates are surveyed to assess their listening styles in terms of the variables as gender, grade level, education type and taking listening course. This research was implemented in scanning model. Target study group was composed of 2011-2012 fall semester Erciyes University Education Faculty Turkish teacher candidates (n=376). Listening Style Inventory (LSI) developed by Lu (2005) and adapted Turkish by Maden and Durukan (2011) was used in order to identify Turkish teacher candidates' listening styles. The research findings were analyzed through frequency and Chi-square techniques in SPSS 16.0. As a result of the study, 180 of Turkish teacher candidates are inactive listeners, 177 of Turkish teacher candidates are participating listeners, 16 of Turkish teacher candidates are active listeners and 3 of Turkish teacher candidates are neutral listeners. It is found that there was no significant difference between Turkish teacher candidates' listening styles and the variables as gender, grade level, education type and taking listening course.

Key Words: Listening, Listening styles, Turkish teacher candidates.

* Bu çalışma, 7-9 Eylül 2012 tarihinde "II. Eğitim Bilimleri Öğrenci Araştırmaları Kongresi"nde sunulan "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stillерinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği)" adlı sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

Giriş

Dinleme anlama becerisi, karmaşık bir süreçtir (Maden ve Durukan, 2011; Karadüz, 2010; Göçer, 2007; Buck, 2001). Okuma becerisi söz konusu olduğunda kitap, dergi vb. okunacak materyaller, yazma becerisi akla geldiğinde kalem, kâğıt gibi araçlar, konuşma becerisi gündeme geldiğinde ağızdan çıkan sesler, dinleme becerisinde ise işitilen sesler ilk anda akla gelmektedir. Dinleme becerisi diğer dil becerilerine oranla daha soyut kalmaktadır. Görünürde insanlar; okuma, yazma ve konuşma sırasında etken, dinleme esnasında ise edilgendirler. “Dinleme, muhtemelen dört dil becerisinin en az derecede belirgin olanıdır ve bu durum, dinlemeyi öğrenilmesi en zor dil becerisi haline getirmektedir” (Vandergrift, 2004, s. 4). Dinleme becerisi, ihmal edilmiş (Anderson, 1949; Brown, 1954; Kline, 1996), unutulmuş (Anderson, 1949), kaybolmuş (Neville, 1962; akt. Doğan, 2011) bir beceri olarak alanyazında yer almaktadır. Oysa Özbay (2001), dinlemenin de sosyal hayatta ihtiyaç duyulan ve önemli bir beceri olduğuna dikkatleri çekmektedir. Dinleme becerisinin ilk ve temel bir beceri olduğu önem verilirse fark edilecektir (Şahin, 2011; Göçer, 2007; Wolvin ve Coakley, 2000).

Türkiye’de dinleme becerisi alanında yapılan çalışmalar, diğer dil becerilerine oranla özellikle okuma ve yazma becerisi alanında yapılan çalışmalara göre sınırlıdır. Bu duruma bağlı olarak dinleme becerisi alanı içerisinde dinleme türleriyle ilgili çalışmaların çeşitliliği ve sayısı da azdır. Maden ve Durukan (2011)’a göre, ilgili alanyazında bireyin sergileyebileceği birçok dinleme türü; aynı zamanda birer dinleme alışkanlığı veya dinleme stili olarak da adlandırılmaktadır. Dinleme stilleri ve dinleme alışkanlığı haricinde dinleme türleri, dinleme amaçları (Kingen, 2000), dinleme örnekleri (Göğüş, 1978) ve dinleme çeşitleri (Aktaş ve Gündüz, 2005) biçiminde de adlandırılmaktadır.

Araştırmacılar, dinleme türlerini çok çeşitli şekilde sınıflandırmaktadırlar. Göğüş (1978), dinleme türlerini; dikkatli, doğru, eleştirici, seçmeli, duygusal, anlamadan ve yarı dinleme olarak belirtmiş ve bunlardan en iyilerinin dikkatli, doğru ve eleştirici dinleme olduğunu ifade etmiştir. Özbay (2009), dinleme türlerini; ayrıştırıcı, iletişimsel, estetik, bilgi için ve eleştirel dinleme olarak belirtmektedir. Akyol (2010) ise dinleme türlerini; aktif, stratejik, diyalog ve sunu, amaçlı dinleme olarak sınıflamış ve amaçlı dinlemeyi de kendi içerisinde bilgi edinmeye dayalı, yorumlayıcı, eleştirel ve estetik dinleme şeklinde kategorize etmiştir.

Tablo 1: *Alanyazında Yer Alan Bazı Dinleme Türleri*

Kaynak	Dinleme Türleri
Arı (2010)	Seçici, Katılımlı, Etkili, Eleştirel ve Empatik Dinleme
Ungan (2009)	Gönüllü, Stratejik, Amaçlı, Haz Almak için, Eleştirel; Gönülsüz, Antipatik, Yüzeysel ve Görünüşte Dinleme
Yalçın (2006)	Seçerek, Katılımlı ve Eleştirel Dinleme
Aktaş ve Gündüz (2005)	Dikkatli, Doğru ve Eleştirel Dinleme
Kingen (2000)	Ayırt Edici, Estetik, Etkili, Eleştirel, Terapatik (Empatik)
Tompkins (1988; akt. Akyol, 2010)	Ayırt Edici, Estetik, Transfer Edici, Eleştirel ve Terapatik Dinleme

İlgili alanyazında aynı içeriğe sahip dinleme türlerinin farklı isimler taşıdığı da görülebilmektedir. Cihangir (2004), yerli ve yabancı kaynaklar incelendiğinde dinleme/dinleyici türlerinin aynı özellikleri ifade etseler bile farklı şekillerde adlandırıldığına dikkat çekmektedir.

Bu çalışmada, alanyazında sıkça kullanılan dinleme türü yerine dinleme stili kavramı kullanılmıştır. Dinleme stilleri; bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda ortam, süre, amaç vb. faktörlere bağlı olarak kullanmayı seçtikleri dinleme davranışlarıdır. “Dinleme stilleri, insanların bilgi almayı tercih ettiği yollardır, dinleme stillerinin seçimi veya kullanımı; insanların bilgi alımı ve kodlama sürecinin nasıl, nerede, ne zaman, kim ve ne unsurları hakkındaki tutumlarına, inançlarına ve eğilimlerine bağlıdır” (Watson, Barker ve Weaver, 1995; akt. Salisbury ve Chen, 2007, s. 255). Dinleme alanındaki farklı yaklaşımlar; dinleme stillerini genellikle bir kişinin baskın stili olarak ele almaktadır (Salisbury ve Chen, 2007). Bir kişinin hangi dinleme stili baskın ise kişi o dinleme stiline göre nitelendirilmektedir. Ancak bireylerin dinleme stilleri zamana, mekâna, bağlama ve farklı durumlara göre yaşamları boyunca her an değişebilmektedir.

Her birey farklı bir dinleme stiline sahiptir (Temur, 2010). Dinleme stillerinin çeşitlilik göstermesinde birçok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörlerin başında bireysel farklılıklar gelmektedir. Bireylerin sahip oldukları amaçlar, tutumlar, inançlar, ilgiler, bilgiler vd. unsurlar dinleme stillerine etki etmektedir. Dinleme stillerinin farklılık göstermesindeki diğer bir faktör ise çevresel koşullardır. Bireylerin içinde bulunduğu çevre doğrudan dinleme sürecini etkilemektedir. Gürültülü bir ortamda bireylerin konuşmacıya odaklanarak dikkatli bir şekilde dinlemeleri mümkün değildir. Dinleme stillerinin belirlenmesinde zaman da önemli bir unsurdur. Zamanı az olan bir bireylerin konuşmacıyı sağlıklı bir şekilde dinlemeleri neredeyse imkânsızdır.

Bu çalışmada dinleme/dinleyici stilleri; aktif, katılımcı, pasif ve tarafsız dinleme/dinleyici başlıkları adı altında ele alınmıştır.

Tablo 2: *Dinleme/Dinleyici Stilleri (Kaynak: Maden ve Durukan, 2011, s. 105)*

Aktif Dinleme / Dinleyici	Başkaları konuşurken tüm dikkatini vererek dinler. Yüksek enerji ile dinler, konuşucuyla doğrudan göz teması kurar.
Katılımcı Dinleme / Dinleyici	Konuşmacının sözüne ve amacına dikkat eder. Konuşmanın amacını kavradığında konuşma eylemine geçer. Aralıklı olarak dinlemeye sonra tekrar konuşmaya başlayabilir.
Pasif Dinleme / Dinleyici	Karşısındaki kişi konuşmasını tamamlamış gibi durur. Konuşma eylemine dikkat etmez. Konuşmacı-dinleyici ilişkisini kurmaz. Nadiren söz alır ve konuşur.
Tarafsız Dinleme / Dinleyici	Konuşma esnasında alıcı konumunda değildir. Konuşma sürecinde ilgisiz ve dikkatsizdir. Sıkılgan ve huzursuz tavırlar sergiler. Doğrudan göz teması kurmaktan kaçınır. Konuşmanın içeriğine dikkat etmez.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim tipi ve dinleme eğitimi dersi alma/almama değişkenlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stilleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- 2) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stilleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- 3) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stilleri öğretim tipine göre farklılık göstermekte midir?
- 4) "Dinleme Eğitimi" dersini alan ve almayan Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stilleri arasında farklılık var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma, nicel araştırma çerçevesinde tarama modeli kullanılarak yürütülen betimsel nitelikli bir çalışmadır. "Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır" (Karasar, 1991, s. 77). "Tarama; insanların kim oldukları (eğitim düzeyi, gelir düzeyi vb.), nasıl düşündükleri (motivasyonları, inançları vb.) ve ne yaptıkları (davranışları) konusunda verilerin toplandığı bir yöntemdir" (Balvanes ve Caputi, 2001: 76).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 520 Türkçe öğretmeni adayı temsil etmektedir. Araştırmanın örneklemini, basit seçkisiz örnekleme yöntemine başvurularak ulaşılan 376 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü I. ve II. öğretim şeklinde eğitim vermektedir. Araştırmada I. ve II. öğretim olmak üzere 1.-4. sınıflarda eğitim gören Türkçe öğretmeni adaylarına ulaşılmıştır. Aşağıdaki tabloda Türkçe öğretmeni adayları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3: Çalışma Örneklemin Özellikleri

Cinsiyet	Öğretim	Sınıf				Toplam
		1	2	3	4	
Erkek	I.	12	21	12	25	70
	II.	18	28	19	20	85
	Toplam	30	49	31	45	155
Kız	I.	42	30	22	10	104
	II.	34	21	35	27	117
	Toplam	76	51	57	37	221
Toplam		106	100	88	82	376

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verileri toplamak üzere “Kişisel Bilgi Formu” ve “Dinleme Stilleri Anketi” kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerini, öğretim tiplerini, cinsiyetlerini ve dinleme eğitimi dersi alma/almama durumlarını belirleyecek özellikte araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerini çeşitli açılardan incelemek amacıyla Lu (2005) tarafından geliştirilen Maden ve Durukan (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Dinleme Stilleri Anketi (DSA) kullanılmıştır. Ankette, dinleme stillerini belirlemeye yönelik 10 madde yer almakta ve her madde 1-5 puan arasında derecelenmektedir. Puan dağılımı şöyledir: Her Zaman (5), Sık Sık (4), Bazen (3), Nadiren (2) ve Hiçbir Zaman (1). Maden ve Durukan (2011), ankette yer alan 2. ve 8. maddeleri olumsuz ifade içermesi sebebiyle tersten puanlandırmış ve dinleme stillerinin puan aralıklarını Aktif Dinleyici (50-45), Katılımcı Dinleyici (44-38), Pasif Dinleyici (37-28) ve Tarafsız Dinleyici (27-0) olarak tespit etmişlerdir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın örneklemini belirlendikten sonra araştırmacının da görev yaptığı Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde anketler 2011-2012 eğitim-öğretim yılının güz döneminde iki hafta boyunca her sınıfa farklı günlerde ve ayrı saatlerde uygulanmıştır. Anketler uygulanmadan önce araştırmacı, derslerin yürütücüsünden izin almış; derslerde araştırmacı gözetiminde “Dinleme Stilleri Anketi” elden dağıtılarak toplanmıştır. Anketler gönüllük esasına dayalı olarak öğretmen adayları tarafından doldurulmuştur. Anketler toplandıktan sonra gözden geçirilirken bazı anketler öğrencilerin kişisel bilgilerini eksik doldurması sebebiyle değerlendirilmeye alınmamış ve araştırmanın dışında bırakılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS 16.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul

edilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve ki-kare (χ^2) testi kullanılmıştır. İki sınıflamalı veya bir sınıflamalı diğeri sıralamalı iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek amacıyla ki-kare (χ^2) testinden yararlanılır (Büyüköztürk, 2002; Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2011), bu sebeple verilerin analizinde adı geçen test tercih edilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleyici stillerine dağılımı incelenirken 3 öğretmen adayı tarafsız dinleyici olarak tespit edilmiştir. Ancak tarafsız dinleyicilerin (n=3) istatistiklerde yer alarak ki-kare testinde hata oluşturması sebebiyle tarafsız dinleyiciler analiz sürecinde ki-kare testine dâhil edilmeyerek bulgular kısmında gösterilmemiş. Analizler 373 öğretmen adayı üzerinden yürütülmüştür. Tarafsız dinleyicilerin sayısı özet bölümünde belirtilmiş ve analiz bölümünde niçin analize dâhil edilmediği açıklanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim tipi ve dinleme eğitimi dersi alma/almama değişkenlerine göre Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerine yönelik elde edilen bulgular tablolar aracılığıyla sunulmaktadır.

Tablo 4: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Dinleme Stilleri

<i>Dinleme Stilleri</i>	<i>Erkek</i>	<i>Kız</i>	<i>Toplam</i>	<i>χ^2</i>	<i>p</i>
Pasif Dinleyici	81	99	180		
Katılımcı Dinleyici	65	112	177	2,579	0,275
Aktif Dinleyici	7	9	16		
<i>Toplam</i>	153	220	373		

Tablo 4'te Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre dinleyici stilleri gösterilmektedir. 153 erkek Türkçe öğretmeni adayının; 81'i pasif dinleyici, 65'i katılımcı dinleyici ve 7'si aktif dinleyicidir. 220 kız Türkçe öğretmeni adayının; 99'u pasif dinleyici, 112'si katılımcı dinleyici ve 9'u aktif dinleyicidir. Elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleyici stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 5: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretim Tipine Göre Dinleme Stilleri

<i>Dinleme Stilleri</i>	<i>I. Öğretim</i>	<i>II. Öğretim</i>	<i>Toplam</i>	<i>χ^2</i>	<i>p</i>
Pasif Dinleyici	82	98	180		
Katılımcı Dinleyici	84	93	177	0,176	0,916
Aktif Dinleyici	7	9	16		
<i>Toplam</i>	173	200	373		

Tablo 5'te Türkçe öğretmeni adaylarının öğretim tipi değişkenine göre dinleyici stilleri gösterilmektedir. I. öğretimde eğitimine devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının; 82'si pasif dinleyici, 84'ü katılımcı dinleyici ve 7'si aktif

dinleyicidir. II. öğretimde eğitimine devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının ise; 98'i pasif dinleyici, 93'ü katılımcı dinleyici ve 9'u aktif dinleyicidir. Elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleyici stillerinin öğretim tipi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sınıf Değişkenine Göre Dinleme Stilleri*

<i>Dinleyici Stilleri</i>	<i>1. S.</i>	<i>2. S.</i>	<i>3. S.</i>	<i>4. S.</i>	<i>Toplam</i>	χ^2	<i>P</i>
Pasif Dinleyici	46	47	42	45	180		
Katılımcı Dinleyici	54	47	43	33	177	3,908	0,689
Aktif Dinleyici	6	5	3	2	16		
<i>Toplam</i>	106	99	88	80	373		

Tablo 6'da Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf değişkenine göre dinleyici stilleri gösterilmektedir. 1. sınıfta eğitim gören 106 Türkçe öğretmeni adayının; 46'sı pasif dinleyici, 54'ü katılımcı dinleyici ve 6'sı aktif dinleyicidir. 2. sınıfta eğitim gören 99 Türkçe öğretmeni adayının; 47'si pasif dinleyici, 47'si katılımcı dinleyici ve 5'i aktif dinleyicidir. 3. sınıfta eğitim gören 88 Türkçe öğretmeni adayının; 42'si pasif dinleyici, 43'ü katılımcı dinleyici ve 3'ü aktif dinleyicidir. 4. sınıfta eğitim gören 80 Türkçe öğretmeni adayının; 45'i pasif dinleyici, 33'ü katılımcı dinleyici ve 2'si aktif dinleyicidir. Elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleyici stillerinin sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmaktadır ($p>0,05$).

Tablo 7: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Eğitimi Dersi Alma/Almama Değişkenine Göre Dinleme Stilleri*

<i>Dinleme Stilleri</i>	<i>Ders Almayan</i>	<i>Ders Alan</i>	<i>Toplam</i>	χ^2	<i>P</i>
Pasif Dinleyici	93	87	180		
Katılımcı Dinleyici	101	76	177	2,334	0,311
Aktif Dinleyici	11	5	16		
<i>Toplam</i>	205	168	373		

Tablo 7'ye göre, dinleme eğitimi dersini almayan 205 Türkçe öğretmeni adayının; 93'ü pasif dinleyici, 101'i katılımcı dinleyici ve 11'i aktif dinleyicidir. Dinleme eğitimi dersini alan 168 Türkçe öğretmeni adayının; 87'si pasif dinleyici, 76'sı katılımcı dinleyici ve 5'i aktif dinleyicidir. Elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleyici stillerinin dinleme eğitimi dersini alma/almama değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmaktadır ($p>0,05$).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stilleri; cinsiyete, sınıf düzeyine, öğretim tipine ve dinleme eğitimi dersi alma/almama değişkenine göre değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin; cinsiyete, sınıf düzeyine, öğretim tipine ve dinleme

eğitimi dersi alma/almama değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dinleme eğitimi alanında yapılan çalışmalar sayıca az olduğu için sonuçlar tartışılırken öğretmen adaylarının iletişim becerilerine yönelik çalışmalar da dikkate alınmıştır; çünkü dinleme becerisi, dinamik bir süreç olan iletişimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin dağılımında, 2 dinleme stilinde yoğunlaşma görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının 180'i pasif dinleyici, 177'si ise katılımcı dinleyicidir. Ulaşılan bu sonuç, Maden ve Durukan'ın (2011) elde ettiği sonuçla benzerlik göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin, pasif ve katılımcı stillerinde yoğunlaşması dikkat çekicidir; çünkü bu iki dinleme stili birbiriyle karşılaştırıldığında her ikisinin de farklı özelliklere sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının pasif dinleme stiline sahip olması olumsuz bir sonuç olarak düşünülmektedir. Çünkü öğretmenin rehber rolünü üstlendiği öğrenci merkezli anlayışta, öğretmenin sahip olduğu dinleme stili öğrenci için bir model oluşturmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının nitelikli bir dinleme eğitimi dersi verebilmeleri için öncelikle kendilerinin etkili bir dinleyici olması gerekir.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinde, cinsiyetin anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür. Maden ve Durukan (2011) da Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Dinleme ile ilgili yapılan farklı araştırmalarda da cinsiyetin dinleme becerisine etki etmediği görülmüştür. Temur (2010), Türkçe öğretmenliği 3. sınıftaki öğrencilerin üzerinde yürüttüğü araştırmada, dinlediğini anlama düzeyinde cinsiyete dayalı farklılığın olmadığını belirtmiştir. Gülbahçe (2010), Dilekmen, Başçı ve Bektaş (2008), Yoncalık ve Çimen (2006) ve Pehlivan (2005) öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde cinsiyetin anlamlı farklılık oluşturmadığı; ancak Çetinkaya (2011) ve Özerbaş, Bulut ve Usta (2007) ise öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde cinsiyete dayalı anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna varmışlardır.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinde, sınıf düzeyi anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Ulaşılan bu sonuç, alanyazında yer alan bazı çalışmaların sonuçlarıyla çelişmektedir. Maden ve Durukan (2011), sınıf düzeyi değişkeninin Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinde anlamlı farklılık oluşturduğunu tespit etmiştir. Çetinkaya (2011) ve Pehlivan (2005), öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık olduğunu; Dilekmen, Başçı ve Bektaş (2008) ise sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinde, sınıf düzeyine göre farklılığın görülmesi ve bu farklılığın son sınıflar lehine olması gerektiği düşünülmektedir; çünkü sınıf düzeyi arttıkça, öğretmen adaylarının duyuşsal ve bilişsel olarak gelişim kaydetmesi ve bunun da performanslarına yansımaları beklenmektedir. Oysa dinleme stilleri açısından Türkçe öğretmeni adaylarının gelişiminde sınıf seviyesine göre beklenen ilerleme görülememiştir. Ayrıca, Türkçe öğretmeni adaylarının

dinleme stilleri, öğretim tipine (I./II. öğretim) göre de anlamlı farklılık göstermemiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinde, dinleme eğitimi dersi alma/almama değişkeninin anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Oysa dinleme eğitimi dersiyle birlikte öğretmen adaylarının dinleme farkındalıklarının ve becerilerinin artması hedeflenmektedir. Ortaya çıkan bu sonuç, verilen dinleme eğitimi dersinin sorgulanmasını akla getirmektedir. Gelecekte öğrencilere dinleme eğitimi dersi verecek öğretmenlerin, dinleme becerisini içselleştirmiş olmaları gerekmektedir. Dinleme becerisi iyi düzeyde olmayan öğretmenlerin öğrencilere nitelikli bir dinleme eğitimi dersi verebilmesi pek mümkün gözükmemektedir. Aksi hâlde öğretmenlerin anlatacakları teoriden öteye geçmeyecektir.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre bazı önerilerde bulunmaktadır:

- Türkçe öğretmenliği bölümüne başlayan adayların hazırbulunuşluk düzeyine göre dinleme stillerinin belirlenmesi.
- Türkçe öğretmeni adaylarının ihtiyaçları dikkate alınarak farklı dinleme stillerine duyarlı ders etkinliklerinin hazırlanması ve yürütülmesi.
- Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin düzenli aralıklarla ölçülmesi ve onlara geri bildirimde bulunulması.
- Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerindeki farklılıkların takip edilmesi için her adaya özel dinleme portfolyolarının oluşturulması ve gelişimlerinin izlenmesi.
- Lisans düzeyinde verilen “Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi” dersinin daha etkili işlenmesi ve olumlu çıktılarla sonuçlandırılması.
- Lisans düzeyinde verilen “Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi” dersinin Türkçe öğretmeni adaylarına dinleme bilinci ve farkındalığı kazandırması.
- Alanyazında ihmal edilen bir beceri olarak adlandırılan dinleme becerisini, Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel olarak ihmal etmemesi.

Kaynakça

- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2005). *Yazılı ve Sözlü Anlatım* (7. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2010). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Anderson, H. A. (1949). "Teaching the Art of Listening". *The School Review*, 57(2), 63-67.
- Arı, G. (2010). "Dinleme/İzleme Öğretimi". (Ed.: C. Yıldız). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi* (3. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık, s. 179-202.
- Balvanes, M. and Caputi, P. (2001). *Introduction to Quantitative Research Methods: An Investigate Approach*. London: Sage Publications.
- Brown, J. I. (1954). How Teachable is Listening? *Educational Research Bulletin*, 33(4), 85-93.
- Buck, G. (2001). *Assessing Listening*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, I. ve Köklü, N. (2011). *Sosyal Bilimler için İstatistik* (7. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık
- Cihangir, Z. (2004). "Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Dinleme Becerisine Etkisi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), Sayfa Belirtilmemiş. Kaynak: http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayi_2/237-251.pdf. Erişim Tarihi: 10.01.2012
- Çetinkaya, Z. (2011). "Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- Dilekmen, M., Başçı, Z. ve Bektaş, F. (2008). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Göçer, A. (2007). "Bir Öğrenme Alanı Olarak Anlama Eğitimi ve Türkçe Öğretimindeki Yeri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 17-39.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gülbahçe, Ö. (2010). "K.K. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi". *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 12-22.
- Karadüz, A. (2010). "Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 39-55.

- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (4. Basım). Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Kline, J. A. (1996). *Listening Effectively*. Alabama: Air University Press.
- Kingen, S. (2000). *Teaching Language Arts in Middle Schools: Connecting and Communicating*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lu, J. (2005). "The Listening Style Inventory (LSI) as an Instrument for Improving Listening Skill". *Sino-US English Teaching*, 2 (5), 45-50.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2011). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stillерinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 101-112.
- Özbay, M. (2009). *Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2001). "Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları". *Türk Dili Dergisi*, 589, 9-14.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M. ve Usta, E. (2007). "Öğretmen Adaylarının Algıladıkları İletişim Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 123-135.
- Pehlivan, K. B. (2005). "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma". *İlköğretim Online*, 4(2), 17-23.
- Salisbury, J. R. and Chen, G-M. (2007). "An Examination of the Relationship between Conversational Sensitivity and Listening Styles". *Intercultural Communication Studies*, 16(1), 251-262.
- Şahin, A. (2011). "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 178-188.
- Temur, T. (2010). Dinleme Metinlerinden Önce ve Sonra Sorulan Soruların Üniversitesi Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.
- Ungan, S. (2009). "Dinleme Eğitimi". (Ed.: A. Kırkkılıç ve H. Akyol). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık, s. 135-161.
- Vandergrift, L. (2004). "Listening to Learn or Learning to Listen?" *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 3-25.
- Wolvin, A. D. and Coakley, C. G. (2000). "Listening Education in the 21st Century". *International Journal of Listening*, 14(1), 143-152.
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yoncalık, O. ve Çimen, Z. (2006). "Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi Düzeyleri". *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 135-144.